

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สรุปสาระสำคัญและผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะกับการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อม และการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 221 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้ตาราง เครจซี่และมอร์แกน(Krejcie and Morgan. 1970 : 670 – 610) ได้กลุ่มตัวอย่าง 140 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยศึกษาจากเอกสารทฤษฎี และแนวคิดต่างๆ ตลอดจนถึงผลงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดที่กำหนดโดยพิจารณาถึงรายละเอียดให้ครอบคลุมทั้งวัตถุประสงค์และลักษณะของการวิจัยในสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 37 ข้อ โดยแบ่งลักษณะแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้วจันทบุรี จำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 20 ข้อ

การหาความตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในด้านงานวิจัยจำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้แบบสอบถามที่ประยุกต์ขึ้นมานี้สามารถนำไปใช้ได้ตรงตามจุดมุ่งหมายคือมีความตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity)

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรเป้าหมายมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุ จันทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach, 1990 : 202 – 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .8802 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เท่ากับ .8251

ด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เท่ากับ .8647

ด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต เท่ากับ .8566

ด้านการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน เท่ากับ .8727

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำข้อมูล ที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

1.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คือ สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช

(Cronbach's Coefficient Alpha)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ค่า t-test (Independent Samples Test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 ค่า F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีค่ามากกว่า 2

กลุ่มขึ้นไป

3.3 หาค่าความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ ในกรณีที่หาค่าเอฟ แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตามรายข้อผู้วิจัยได้ข้อค้นพบดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.00 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 45.00
2. อายุ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 11-12 ปี ร้อยละ 45.00 อายุ 9 – 10 ปี ร้อยละ 30.00 และอายุ 13 – 14 ปี เพียงร้อยละ 25.00 โดยมีอายุเฉลี่ย 11 ปี อายุมากที่สุด 14 ปี น้อยสุด 9 ปี
3. ระดับการศึกษาของนักเรียน อยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 41.43 รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 30.00 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 28.57

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะของนักเรียน ด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต และด้านการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน

1. ภาพรวมของนักเรียนด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว พบว่า นักเรียนได้รับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 55.00 ได้รับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูโดยพ่อหรือแม่ ร้อยละ 27.15 และได้รับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูโดยญาติ ร้อยละ 16.43
2. ภาพรวมของนักเรียนด้านระดับความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต พบว่า นักเรียนมีความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 65.71 และมีความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 34.28 แยกรายด้านดังนี้

ด้านสภาพชุมชน พบว่า นักเรียนมีสภาพชุมชนอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 80.00 และมีสภาพชุมชนที่อยู่ในระดับมาก เพียงร้อยละ 20.00

ด้านสภาพสถานศึกษา พบว่า นักเรียนมีสภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 85.00 และมีเพียงร้อยละ 15.00 ที่มีสภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

3. ภาพรวมของนักเรียนระดับการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 86.43 และมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 13.57

ตอนที่ 3 การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านร่างกาย

ภาพรวมของนักเรียนในระดับการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51.43 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 48.57 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

1. คุณลักษณะด้านปัญญา พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70.00 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 30.00
2. คุณลักษณะด้านจิตใจ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 68.57 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 31.43
3. คุณลักษณะด้านสังคม พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 75.00 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.00
4. คุณลักษณะด้านร่างกาย พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 54.29 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.71

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน (Dichotomics) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ด้านเพศนักเรียนที่เพศต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าเพศไม่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ด้านอายุ นักเรียนที่อายุต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน แสดงว่าอายุมีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนที่การศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน แสดงว่าการศึกษามีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าการการอบรมเลี้ยงดูไม่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 ด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต พบว่า นักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน แสดงว่าสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตมีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 ด้านการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน แสดงว่าการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนมีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นสำคัญที่สมควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลนักเรียนที่เพศต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะของนักเรียนไม่มีผลต่อการปฏิบัติด้านปัญญาด้านจิตใจ และด้านร่างกาย รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต และด้านการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนเพศไม่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เมื่อพิจารณารายด้านนั้น ด้านสังคมนักเรียนหญิงมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ดีกว่า อาจเป็นเพราะว่าในสังคมปัจจุบันนั้นการรับผิดชอบในหน้าที่นักเรียนหญิงมีการปฏิบัติตนและรับผิดชอบหน้าที่ได้ดีกว่านักเรียนชาย ซึ่งขัดแย้งกับ นิรมล หันหาบุญ (2538 : 36) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม โดยได้ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจำนวน 20 คน ผลจากการวิจัยพบว่าคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) ด้านจารีตประเพณี 2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี 3) ด้านธรรมเนียมประเพณี การวางตัวให้เหมาะสมกับเพศและวัยตามฐานะของตนและไม่ใช้อำนาจโดยมิชอบอันจะทำให้ผู้อื่น

เสียผลประโยชน์ 4) ด้านการใช้ภาษาไทยซึ่งแสดงให้เห็นว่าเพศไม่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุและการศึกษา นักเรียนที่อายุ การศึกษา ต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน แสดงว่าอายุ การศึกษามีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนทั้งชายและหญิง ด้วยว่าวัยในช่วงชั้นที่ 2 นั้นเป็นวัยที่เริ่มมีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการปฏิบัติตนพัฒนาไปในสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นกับยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น นักเรียนจึงมีความแตกต่างกัน ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านปัญญา นักเรียนอาจต้องใช้ความคิดพิจารณาในเรื่องที่ดีหรือไม่ดี การเรียน การอยู่ในสังคมที่เกิดการแข่งขัน หรือแม้สภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ด้านจิตใจ ต้องมีความอดทน เข้มแข็ง ต่ออารมณ์สิ่งต่าง ๆ ที่กระทบอยู่ทุกๆ วัน ด้านสังคม นั้นโดยรวมก็มีสิ่งยั่วยุที่ดีและไม่ดีมากมาย นักเรียนต้องรู้จักกลั่นกรองด้วยตนเองและจากครอบครัว ครูอาจารย์ และด้านร่างกาย เป็นสิ่งสำคัญการปรับบุคลิกภาพของตนเอง ถ้าวางกายอ่อนแอ สภาพจิตใจก็แย่เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ แจ็คสัน (Jackson, 1993 : 125) ยังพบอีกว่าครูเป็นบุคคลในโรงเรียนที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะที่พึงปรารถนาโดยนักเรียนมักจะยึดครูเป็นตัวแบบในความคิดและการกระทำ เนื่องจากครูมักจะใช้อำนาจในห้องเรียน ทำให้นักเรียนรับรู้ว่าครูเป็นบุคคลที่มีอำนาจและยึดเป็นตัวแทนจากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่า สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษามีอิทธิพลต่อการพัฒนา และสร้างคุณลักษณะของเด็กไทย จุดประสงค์หลักของการวิจัยในครั้งนี้ คือ การศึกษาสภาพจริงและความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย ดังนั้นจึงได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ กลุ่มนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มของเด็กเองเพื่อให้เด็กประเมินตนเองว่ากลุ่มของตนเองมีสภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากน้อยเพียงไร กลุ่มต่อมา ได้แก่ กลุ่มครู เนื่องจากครูเป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาที่สำคัญและอิทธิพลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อเด็ก และกลุ่มสุดท้าย ที่มีความสำคัญยิ่ง ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครอง เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองมีอิทธิพลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยซึ่งแสดงให้เห็นว่า อายุและการศึกษา มีส่วนในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน “...นักเรียนได้รับการปฏิบัติอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวอย่างดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวที่มีการปลูกฝังอบรมในเรื่องการรู้เท่าทันสังคมปัจจุบันการปรับตัวให้เข้ากับสังคมแต่ไม่ให้ยึดติดไปตามกระแสของสังคมหรือบริโภคนิยม เด็กนักเรียนเมื่อมาอยู่โรงเรียน บ้านแก้ว ทางโรงเรียนมีกิจกรรมการนำเด็กเข้าวัดปฏิบัติธรรมที่วัดเวฬุรีย์ (บ้านขอม) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ทุกวันศุกร์สุดท้ายของสัปดาห์ เพื่อให้เด็กนักเรียนนั้นได้มีการซึมซับโดยการนำหลักธรรมไปเป็นเครื่องดำเนินชีวิต ในระหว่างที่อยู่กับครอบครัว โรงเรียน กลุ่ม นักเรียนด้วยกัน

หรือการรวมตัวทำกิจกรรมทางสาระวิชาต่างๆ ก็มีการสอดแทรกกิจกรรมด้วยเช่นกัน ดังนั้นอายุของนักเรียนจึงมีความแตกต่างกันในการปฏิบัติตน เพราะสิ่งเหล่านี้ครมองว่าอยู่ที่ครอบครัว สถานศึกษา สภาพแวดล้อม บรรยากาศ ตัวนักเรียนเองการที่จะรับรู้เรื่องอะไร นักเรียนเองก็ต้องแยกแยะให้รู้ว่ารับได้มากน้อยเพียงใดหรือเห็นว่าสิ่งที่รับนั้นเป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคม รวมถึงอนาคตของนักเรียนด้วย...”

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูไม่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สถาบันครอบครัวนั้น เป็นเสมือนโรงเรียนของนักเรียนตั้งแต่ถือการปฏิสนธิและการอบรมเลี้ยงดู เป็นพื้นฐานที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ สังคมการเป็นอยู่ การได้พัฒนาสภาพของจิตใจแม้จะเกิดในตระกูลที่ต่างกัน หรือมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เพราะเขาเหล่านั้นมีกายภาพที่แข็งแรง อดทนแม้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาเพราะสถาบันครอบครัวที่เป็นโรงเรียนแรกในการอบรมเลี้ยงดู การปฏิบัติตนของนักเรียนจึง ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งขัดแย้งกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2529 : 18) และ อรรพรรณ พานิชปฐมพงษ์ (2542 : 21) ได้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลทำให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงปรารถนาเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวเพียงอย่างเดียวไม่สามารถช่วยให้เด็กมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ อาจแสดงให้เห็นได้ว่าการที่จะให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต้องได้จากทุกภาคส่วน

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต พบว่า นักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนที่มีที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีไม่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอบายมุข ชุมชนที่ไม่แออัด หรืออาศัยอยู่เป็นชุมชนบ้านสวน

ย่อมมีการปฏิบัติตนได้ดี ตรงกันข้าม นักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่แออัด มีแหล่งอบายมุข นักเรียนอาจจะได้การซึมซับในสิ่งที่ไม่ดีและก็นำมาเป็นตัวอย่างประพฤติดิปฏิบัติตนไปทางที่เสียหาย ในส่วนสถานศึกษา จึงต้องมีส่วนที่ช่วยขัดเกลาหล่อหลอมและเป็นตัวอย่างให้นักเรียนให้รู้จักการแยกแยะ ว่าเราจะอยู่ในสภาพชุมชนแบบใดก็ต้องให้เห็นสิ่งที่เป็นโทษหรือพิษภัยต่าง ๆ ของอบายมุข หรือสิ่งที่ไม่ดี และไม่ควรมานำมาเป็นตัวอย่าง สถานศึกษา จึงมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะให้หรือใส่เสริม เติมอะไรลงไปให้นักเรียน สิ่งเหล่านี้ จึงมีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ฉันทนา อุดมสิน (2537 : 20) ได้ศึกษา

คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตประถมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูอาจารย์และผู้ปกครองรวมจำนวน 299 คน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงอยู่ในระดับที่ดีทั้ง 6 ด้าน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับที่ดีมากทั้ง 6 ด้าน และแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาจารย์มีความคิดเห็นว่าคุณปกครองควรร่วมมือในการปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน โดยเน้นการประหยัด ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย ควรให้ความรักความอบอุ่น และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในด้านพฤติกรรมตามที่ตนประสงค์ ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าคุณโรงเรียนควรปรับปรุงด้านวิชาการเพิ่มสื่อการเรียนการสอนปรับปรุงห้องสมุด ส่งเสริมในด้านวัฒนธรรม ประเพณี โดยเน้นเกี่ยวกับการมีสัมมาคารวะต่อพ่อแม่ ผู้อาวุโส และควรส่งเสริมความรู้ด้านประชาธิปไตย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการทำตนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ ส่วนหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเสนอว่าควรมีบทบาทส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในสังคมที่ดีซึ่งแสดงให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตมีความสำคัญต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนต่างกันมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการเรียนการสอนและการสอดแทรกคุณธรรมเพื่อให้นักเรียนได้รับคุณธรรมในการพัฒนาด้านปัญญา ให้รู้เท่าทัน สิ่งที่ดีสมควรปฏิบัติหรือไม่สมควรประพฤติปฏิบัติแยกแยะสิ่งชั่ว ดี มีการพัฒนาปัญญาในด้านการเรียนมีสมาธิ จิตที่มั่นคงไม่หวั่นไหว ไม่เป็นนักเรียนที่มีสมาธิสั้นทำอะไรไม่สำเร็จ สิ่งเหล่านี้เชื่อมโยงไปยังสภาพร่างกาย สภาวะของจิตใจ ครูเองเมื่อสอนก็ต้องสอดแทรกนวัตกรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรมเพื่อให้นักเรียนจะได้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย ด้านสังคมในโรงเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะหล่อหลอมให้นักเรียนได้นำคุณธรรมมาเป็นหลักปฏิบัติในการครองตน ครองบุคคล ครองงาน รับผิดชอบต่องานในหน้าที่ให้นักเรียนรู้ว่าการเรียนก็คือการปฏิบัติธรรมนั่นเอง โรงเรียนหรือครูผู้สอนจึงควรสร้างนวัตกรรมการสอดแทรกคุณธรรมในรายวิชาที่เรียนให้มากขึ้น การสอดแทรกคุณธรรมจึงมีผลต่อการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 68) ได้ศึกษาคุณภาพที่เป็นมาตรฐานของเด็กไทยที่สังคมต้องการ โดยศึกษาความคิดเห็นของประชาชนจากทุกภาคเกี่ยวกับคุณภาพเด็กไทย การรวบรวมข้อมูลแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบ่งเป็น 4 ภูมิภาคใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบแนวคิดที่เป็นมาตรฐานของเด็กไทย คือ 1) ลักษณะนิสัยและความประพฤติ 2) สุขภาพ อนามัย 3) ความรู้ ความสามารถ 4) คุณธรรม

จริยธรรม 5) อาชีพ 6) เทคโนโลยี 7) ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมต่อสังคม 8) หน้าที่พลเมืองและการเคารพสิทธิผู้อื่น และ 9) ความเป็นไทย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คุณลักษณะคุณภาพเด็กไทยที่สังคมต้องการในภาพรวมของประเทศมีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 205 ตัวบ่งชี้ จำแนกตามคุณลักษณะเรียงตามลำดับ จำนวนตัวบ่งชี้ได้แก่ ด้านลักษณะนิสัยและความประพฤติ 57 ตัวบ่งชี้ ด้านความรู้ ความสามารถ 38 ตัวบ่งชี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม 24 ตัวบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 20 ตัวบ่งชี้ ด้านอาชีพ 18 ตัวบ่งชี้ ด้านความเป็นไทย 17 ตัวบ่งชี้ ด้านสุขภาพอนามัย 12 ตัวบ่งชี้ ด้านเทคโนโลยี 10 ตัวบ่งชี้ และด้านหน้าที่พลเมืองและการเคารพสิทธิผู้อื่น 9 ตัวบ่งชี้ แสดงให้เห็นว่าการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนสามารถช่วยพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่องการปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้มีการสอดแทรกการสอนในด้านคุณธรรมจริยธรรมควรเน้นด้านปัญญาเพื่อให้นักเรียนได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น
2. ควรส่งเสริมสถาบันครอบครัวและส่งเสริมด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อการพัฒนาเยาวชนมีคุณภาพมากขึ้น
3. ควรมีการส่งเสริมในเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมพุทธศาสนาอย่างแพร่หลายแก่เด็กและเยาวชนเพื่อนักเรียนจะได้เกิดการซึมซับหลักการปฏิบัติตนทำให้นักเรียนได้พลเมืองที่ดี
4. ควรส่งเสริมกิจกรรมตั้งแต่ชั้นอนุบาล เพื่อเป็นเพิ่มพละกิจกรรมที่ดีในการปลูกฝังเรื่องความมีศีล สมาธิ ปัญญา ความกตัญญูกตเวที เรื่อง ทิส 6 สัปดาห์ 4 ประกอบไปด้วย ทาน ปิยาวาจา อัตถจริยา สมานัตตา
5. ควรส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้เด็กได้เสมอเมื่อมีโอกาส เช่น การพาเด็กไปดูขม นิทรรศการ หรือ พิพิธภัณฑ์ หรือ ใช้บริการห้องสมุด สวนสาธารณะ หรือ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ หรือ เข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่างๆ ของชุมชน เช่น โครงการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย หรือการประหยัดทรัพยากร หรือ การแสดงดนตรี ระบายสี หุ่นกระบอก ฯลฯ รวมถึงการพาเด็กไปทำบุญ สวดมนต์ หรือร่วมกิจกรรมศาสนาและประเพณีไทยต่างๆ อันจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในบริบทของชุมชน รู้จักสถานที่ที่สามารถแสวงหาความรู้ คำตอบของข้อสงสัย หรือพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เพื่อเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง และเข้าใจได้ว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะที่บ้าน โรงเรียน หรือตำราเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้รักชุมชน และช่วยเหลือสังคมที่ดีอีกด้วย